

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 39/2015-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júla 2015 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika predbežne prerokoval návrh Okresného súdu Žilina na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov o súlade ustanovenia § 42a zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a takto

r o z h o d o l :

Návrh Okresného súdu Žilina na začatie konania o súlade právnych predpisov o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 14. apríla 2014 doručený návrh Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“ alebo „navrhovateľ“), zastúpeného sudkyňou JUDr. Gabrielou Panákovou, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o súlade ustanovenia § 42a zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“).

2. Okresný súd podal predmetný návrh na začatie konania pred ústavným súdom v súvislosti s konaním vedeným pod sp. zn. 18 C 54/2006, ktoré bolo z dôvodu podania návrhu ústavnému súdu prerušené uznesením okresného súdu sp. zn. 18 C 54/2006 z 28. marca 2014, ktoré nadobudlo právoplatnosť 29. apríla 2014.

3. Navrhovateľ vo svojom návrhu uviedol:

«Na Okresnom súde Žilina je vedené konanie sp. zn. 18C 54/2006, v ktorom sa navrhovatelia [REDAKOVANÉ] a spol. návrhom na začatie konania domáhali proti odporcom, aby súd určil, že darovacia zmluva zo dňa 10. 07. 2003 uzatvorená medzi právnou predchodkyňou odporkyne v rade 2/ [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] ako darkyňou a obdarovaným [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], predmetom ktorej bol prevod podielu 1/4-iny v nehnuteľnostiach zapísaných na Správe katastra Žilina na [REDAKOVANÉ] kat. územie Žilina, a to pozemku KN [REDAKOVANÉ] zastavaná plocha o výmere 332 m² a v

dome [REDACTED] situovanom na pozemku KN [REDACTED] zastavaná plocha o výmere 332 m², je neplatná, eventuálne aby súd určil, že uvedená darovacia zmluva je voči navrhovateľom v rade 1/, 2/, 3/ a 4/ právne neúčinná. Súd uznesením č. k. 18C/54/2006-190 zo dňa 03. 09. 2010 pripustil zmenu návrhu v znení : súd určuje, že Darovacia zmluva zo dňa 10. 07. 2003 uzatvorená medzi právnou predchodkyňou žalovanej [REDACTED], [REDACTED] ako darkyňou a obdarovaným [REDACTED], [REDACTED], predmetom ktorej bol prevod podielu 1/4-iny v nehnuteľnostiach zapísaných na Správe katastra Žilina na [REDACTED] kat. územie Žilina, a to pozemku KN [REDACTED] zastavaná plocha o výmere 332 m² a v dome [REDACTED] situovanom na pozemku KN [REDACTED] zastavaná plocha o výmere 332 m², je neplatná. Pre prípad, že súd dospeje v priebehu pojednávania veci, po vykonanom dokazovaní k záveru, že nie sú splnené podmienky pre určenie absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy, z dôvodov uvádzaných žalobcami, žalobcovia navrhujú súdu vydať toto rozhodnutie: darovacia zmluva uzavretá dňa 10.07.2003 uzatvorená medzi darkyňou [REDACTED], [REDACTED], trvalé bytom [REDACTED] a obdarovaným [REDACTED], [REDACTED], ktorou darkyňa previedla na obdarovaného podiel 1/4-iny v nehnuteľnostiach zapísaných na [REDACTED] kat. územie Žilina, a to pozemku KN [REDACTED] zast. plocha o výmere 332 m² a v dome [REDACTED] situovanom na pozemku KN [REDACTED] zast. plocha o výmere 332 m², je voči žalobcom právne neúčinná.

....

Súdu bolo v danej veci doručené podanie odporkyne v rade 2/ [REDACTED], ktorým navrhla Okresnému súdu Žilina podať návrh na postúpenie návrhu Ústavnému súdu Slovenskej republiky na zaujatie stanoviska podľa § 109 ods. 1 písm. b) druhá veta O. s. p. Odporkyňa v rade 2/ vo svojom podaní uviedla, že navrhovatelia sa žalobou domáhajú určenia, že právny úkon - darovacia zmluva je voči nim právne neúčinná podľa § 42a Občianskeho zákonníka a to z dôvodu, že majú voči darujúcej pohľadávku. Už z návrhu žalobcov vyplýva, že táto pohľadávka je predmetom iného konania, ktoré doposiaľ nebolo meritórne skončené, a teda žalobcom nebol všeobecným súdom právoplatne priznaný žiaden nárok. Zároveň v procesných vyjadreniach žalovaný poprel existenciu pohľadávky. Súd v danej veci návrh na prerušenie konania zamietol, pričom v odôvodnení poukazuje na

výklad § 42a OZ, konkrétne definície pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, kde uvádza: Podľa judikátu R 44/2001 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. decembra 1999, sp. zn. 3 Cdo 102/99, zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Z toho dôvodu súd nepovažuje za dôvodné prerušiť konania a vyčkať, až rozhodne súd o spornej pohľadávke - jej existencii. Z odôvodnenia, ako aj z výrokovej časti rozhodnutia vyplýva, že súd nepovažuje za potrebné pri odporovacích žalobách skúmať skutočnú existenciu pohľadávky, ako aj jej skutočnú výšku. Pre úspech žaloby teda stačí, ak žalobca tvrdí pred súdom, že pohľadávku má a môže ju vymáhať v základnom konaní. Tieto tvrdenia a ani prípadná žaloba ale nepreukazujú jej skutočnú existenciu. Odporkyňa v rade 2/ poukázala na znenie ust. § 1 ods. 1, § 42a ods. 1, § 42b ods. 1 Občianskeho zákonníka. Uviedla, že osoba, ktorá tvrdí, že disponuje pohľadávkou, pričom jej skutočnú existenciu nemusí preukázať (vzhľadom na odôvodnenie uznesenia o zamietnutí návrhu na prerušenie konania), je oprávnená podať žalobu o právnu neúčinnosť právneho úkonu a nič mu nebráni, aby bol v konaní úspešný za skutkového stavu, kde len tvrdí existenciu pohľadávky, jej výšku a poukazuje prípadne na prebiehajúce súdne konanie. Občianskoprávne sporové súdne konanie ... nie je dôkazom o skutočnej existencii pohľadávky. Keďže vzhľadom na vyššie uvedené účastník, ktorému na úspech v konaní stačilo, že o svojej pohľadávke tvrdí, že je vymáhateľná, je v konaní o právnu neúčinnosť úspešný, súd mu prizná náhradu trov konania proti žalovanému. Žalovaný tak je povinný znášať trovy konania ako žalobcu, tak aj svojho právneho zástupcu. Tu poukázala na skutočnosť, že pohľadávku, ktorej zabezpečenie vymožená bolo predmetom konania (podstata odporovacej žaloby), môže neskôr súd konajúci o pohľadávke vyhlásiť za neexistujúcu. Žalovaný tak bezdôvodne znáša trovy konania, ktoré musel vynaložiť v konaní o právnu neúčinnosť a ktoré musel zaplatiť žalobcovi, pričom súd poskytol ochranu pohľadávke, ktorá nikdy neexistovala. Ani obnova konania nemusí byť účinný prostriedok nápravy, pretože konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia sa nemusí právoplatne skončiť do jedného roku od konečného rozhodnutia vo veci určenia právnej neúčinnosti, prípadne údajný veriteľ ani nemusí podať žalobu o peňažné plnenie, alebo môže hoci aj žalobu o peňažné plnenie stiahnuť. Povinnosť znášať

trovy konania ako neúspešný účastník je zásahom do vlastníctva a do jeho majetkovej sféry.»

4. Navrhovateľ ďalej uviedol:

«Vzhľadom na skutočnosť, že súdy vykladajú § 42a Občianskeho zákonníka a aplikujú ho tak, konkrétne pojem „vymáhateľná pohľadávka“, ako je tomu vyššie uvedené a umožňujú byť teda procesne úspešnej aj tej osobe, ktorá o existencii pohľadávky nepredložila žiaden relevantný dôkaz a úspešný žalobca má navyše právo na náhradu trov konania.

Keďže súd nepotrebuje (nie je povinný) skúmať skutočnú existenciu pohľadávky a ani neumožní účastníkovi preukázať, že pohľadávka neexistuje (viď. rozhodnutie Krajského súdu Žilina spis. zn. 7Co/151/2011 zo dňa 31. mája 2011), žalovaný ani nemá inú možnosť, ako preukázať nedôvodnosť podanej žaloby.

Žalovaný tak v prípade, ak pohľadávka od počiatku neexistovala alebo nebola napokon vymáhateľnou, musí bezdôvodne znášať nemalé trovy konania, ktoré by inak nemusel znášať, ak by súd bol povinný skúmať aj skutočnú existenciu pohľadávky. Ústavný súd Slovenskej republiky vykladá a aplikuje čl. 20 Ústavy tak, aby jeho výklad a aplikácia bola v súlade s výkladom a aplikáciou čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovorom zo strany ESĽP (PL. ÚS 17/00).

Ústavodarca v Slovenskej republike upravil postup, pri ktorom môže v súlade s Ústavou dôjsť k zbaveniu majetku, teda k trvalému odňatiu majetku. Takýmto postupom je vyvlastnenie za podmienok stanovených v ustanovení čl. 20 ods. 4 Ústavy. To znamená, že podľa Ústavy nemôže dôjsť k zbaveniu majetku iným spôsobom, ako vyvlastnením v súlade s podmienkami vymedzenými v čl. 20 ods. 4 Ústavy. Pokiaľ má byť čl. 20 ods. 4 Ústavy vykladaný a aplikovaný v súlade s výkladom a aplikáciou čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru zo strany ESĽP, je potrebné požiadavky čl. 20 ods. 4 Ústavy vzťahovať nielen na formálne zbavenie majetku, ale aj na situácie, ktoré vznikajú aplikáciou právneho predpisu, ktorý v danom prípade obchádza legitímne očakávanie vlastníka, že nedôjde k nútenému zbaveniu jeho majetku formou uznesenia o trovách konania a to bez toho, aby mal možnosť sa v konaní riadne a účinne brániť a aby súd vo veci samej v prvom rade

skúmal skutočnú existenciu pohľadávky, ktorej zabezpečenie úspešnej vymožiteľnosti má byť predmetom súdnej ochrany a to najmä vtedy, ako dôrazne popiera skutočnú existenciu pohľadávky.

Ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka môže byť v rozpore aj s čl. 1 ods. 1 Ústavy, kedy dochádza k porušovaniu princípu právnej istoty.

Princíp právnej istoty je podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu súčasťou princípu právneho štátu, vyjadreného v čl. 1 ods. 1 Ústavy. S požiadavkou právnej istoty a z nej vyplývajúcej ochrany legálne nadobudnutých práv, ktorú vo svojej judikatúre formuloval Ústavný súd, súvisí aj ochrana tzv. legitímneho očakávania, že bude platiť určitý stav veci, ktoré ESLEP považuje za integrálnu súčasť ochrany práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru. Každý subjekt, ktorý je vlastníkom, nemôže byť zbavený majetku cestou platenia súdnych trov iba na podklade vyhlásenia veriteľa, ktorý osvedčuje pravosť, výšku a splatnosť pohľadávky, pre ktorú navrhuje určenie právnej neúčinnosti, pričom očakáva, že sa bude môcť brániť respektíve obhajovať svoje práva a súd bude najmä po dôraznom popretí existencie pohľadávky čo do výšky, ako aj dôvodu, riadne skúmať jej existenciu a platnosť. Preto takéto očakávania vlastníka sledujú legitímne očakávania a spadajú pod ochranu čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru. Opatrenie narušujúce legitímne očakávania vlastníka teda porušuje stav veci, o ktorom vlastník (dôvodne a oprávnene) očakáva, že bude platiť, predstavuje zásah do práva na pokojné užívanie majetku. Aby bolo takéto opatrenie zlučiteľné s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru, musí vyhovovať požiadavke spravodlivej rovnováhy medzi potrebami všeobecného záujmu spoločnosti a imperatívom ochrany základných práv jednotlivca.

Z dôvodov obsiahnutých v tomto návrhu súd, ako aj odporcovia dospeli k tomu, že ust. § 42a Občianskeho zákonníka a jeho všeobecná aplikácia nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru a s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky.

S poukazom na uvedené skutočnosti súd pri svojej rozhodovacej činnosti dospel k názoru, že § 42a Občianskeho zákonníka a jeho všeobecná aplikácia nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 1 ods. 1. čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky.»

5. Vzhľadom na uvedené navrhovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že *„ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky“*.

II.

6. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

8. Podľa čl. 131 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o návrhoch podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) a b) ústavy v pléne. Plénum ústavného súdu sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. Ak sa táto väčšina nedosiahne, návrh sa zamietne.

9. Podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh na začatie konania súd.

10. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu,

konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

12. Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Podľa § 19 zákona o ústavnom súde sa súdom podľa § 18 ods. 1 písm. d) uvedeného zákona rozumie príslušný senát alebo samosudca. Podľa § 21 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak je účastníkom konania súd, zastupuje senát jeho predseda.

13. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až f) zákona o ústavnom súde dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

14. Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca.

15. Podľa § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať

a) označenie predpisu, ktorého nesúlad s právnym predpisom vyššej právnej sily sa namieta, s vyjadrením, či navrhovateľ napáda predpis v celom rozsahu alebo v jeho časti, prípadne v jednotlivom ustanovení,

b) označenie predpisu vyššej právnej sily, jeho časť alebo jednotlivé ustanovenie alebo označenie medzinárodnej zmluvy, jej časti, alebo jednotlivého ustanovenia, s ktorým napadnutý predpis nie je v súlade.

16. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

17. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

18. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

19. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

20. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

21. Podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie však nebráni právu štátu prijímať

zákony, ktoré považuje za nevyhnutné, aby upravil užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom alebo zabezpečil platenie daní alebo iných poplatkov alebo pokút.

22. Ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka znie:

„(1) Veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

(2) Odporovať možno právnenému úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, a právnenému úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať.

(3) Odporovať možno tiež právnenému úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a

a) osobou jemu blízkou (§ 116 a 117),

b) právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo osoba uvedená v písmene a) majetkovú účasť aspoň 10% v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,

c) právnickou osobou, v ktorej je dlžník alebo osoba uvedená v písmene a) štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom,

d) právnickou osobou, v ktorej má osoba uvedená v písmene c) majetkovú účasť aspoň 34% v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,

alebo ktorý dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a), b), c) alebo d); to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa.

(4) Odporovať možno tiež právnenému úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom, ktorý je právnickou osobou, a

a) členom jeho štatutárneho orgánu, jeho prokuristom, likvidátorom alebo spoločníkom,

b) osobou blízkou (§ 116 a 117) osobe uvedenej v písmene a),
c) právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo osoba uvedená v písmenách a) a b) majetkovú účasť aspoň 10% v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,
d) právnickou osobou, v ktorej je osoba uvedená v písmenách a) a b) štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom,
e) právnickou osobou, v ktorej má osoba uvedená v písmene d) majetkovú účasť aspoň 34% v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,
alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a), b), c), d) alebo e); to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa.

(5) Odporovať možno tiež právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch, na ktorého základe prevzal záväzok bez primeraného protiplnenia, a to najmenej vo výške určenej znaleckým posudkom 2b) alebo odborným odhadom, a ktorý

a) spôsobil, že dlžník sa stal vo vzťahu k ďalším veriteľom platobne neschopným, 2c) alebo

b) bol uskutočnený s úmyslom neodôvodnene odložiť alebo zmariť platbu veriteľovi, alebo

c) bol uskutočnený s úmyslom prevziať dlh, ktorý dlžník nebude schopný splniť v čase jeho splatnosti.“

23. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou.

III.

24. Ústavný súd návrh navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

25. Pri predbežnom prerokovaní ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia prijatiu návrhu na začatie

konania na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

26. Z citovaného čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy vyplýva, že je v právomoci ústavného súdu preskúmať súlad zákonov s ústavou a s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Okruh aktívne legitimovaných osôb na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov v nadväznosti na čl. 130 ods. 1 ústavy ustanovuje § 18 ods. 1 písm. a) až g) a § 19 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že návrh v zastúpení okresného súdu podala sudkyňa JUDr. Gabriela Panáková v spojení so svojou rozhodovacou činnosťou vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 18 C 54/2006, návrh teda podala oprávnená osoba, pričom v súlade s § 109 ods. 1 písm. b) druhou vetou Občianskeho súdneho poriadku bolo uvedené konanie prerušené uznesením okresného súdu č. k. 18 C 54/2006-394 z 28. marca 2014, ktoré nadobudlo právoplatnosť 29. apríla 2014.

Návrh navrhovateľa spĺňa predpísané náležitosti návrhu na začatie konania ustanovené v § 20 a § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde a nie je ani neprípustný podľa § 24 zákona o ústavnom súde, keďže o nesúlade ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu ústavný súd ešte nerozhodoval, v tej istej veci v inom konaní nekoná a navrhovateľ sa nedomáha ani preskúmania skoršieho rozhodnutia ústavného súdu vo veci.

Napokon doručený návrh nemožno považovať ani za oneskorene podaný, keďže podanie návrhov na začatie konania o súlade právnych predpisov nie je viazané na žiadnu lehotu.

27. Po preskúmaní splnenia základných procesných podmienok pristúpil ústavný súd v rámci predbežného prerokovania podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde osobitne

k preskúmaniu toho, či napadnutá právna úprava signalizuje skutočnosti, ktoré by po prijatí návrhu na ďalšie konanie boli spôsobilé na vyslovenie nesúladu napadnutého ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka, teda ústavný súd pristúpil k preskúmaniu toho, či návrh navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov nie je zjavne neopodstatnený, pretože aj v konaní o súlade právnych predpisov môže ústavný súd zaujať názor, že návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov je potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnený (m. m. PL. ÚS 5/05, PL. ÚS 15/08, PL. ÚS 10/09, PL. ÚS 28/2015).

28. Odmietnutie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov pre jeho zjavnú neopodstatnenosť predstavuje akýsi medzistupeň, resp. prechodový článok medzi odmietaním pre existenciu čisto procesných prekážok (napr. pre nedostatok zákonom predpísaných náležitostí, nedostatok právomoci) a meritórnym prieskumom návrhu. V praxi Ústavného súdu Českej republiky a v odbornej literatúre sa pre tento prostriedok vžilo označenie „kvázimeritórny prieskum“ (Wagnerová E. a spol. Zákon o Ústavním soudu s komentářem. ASPI, 2007, s. 149). Aj z citovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že v prípadoch, ak dôvody uvádzané navrhovateľom v návrhu na začatie konania nesignalizujú možný nesúlad namietanej právnej úpravy s predpismi vyššej právnej sily, ústavný súd v týchto prípadoch návrhy môže odmietnuť z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti (m. m. PL. ÚS 28/2015).

29. V rámci predbežného prerokovania ústavný súd zistil, že napadnuté ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka nesignalizuje skutočnosti, ktoré by po prijatí návrhu na ďalšie konanie boli spôsobilé na vyslovenie nesúladu napadnutého ustanovenia s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, a vzhľadom na to je potrebné návrh navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnený. Uvedené ústavný súd odôvodňuje takto:

30. Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). V konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy ústavný súd vystupuje v pozícii tzv. negatívneho zákonodarcu, ktorého úlohou je posúdiť ústavnú konformitu napadnutých právnych predpisov či ich vymedzených častí, a zároveň aj eventuálne posúdiť, či je možné napadnuté predpisy (ich časti) interpretovať a aplikovať ústavne konformným spôsobom.

31. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd pripomína, že v čl. 152 ods. 4 ústavy sa ustanovuje interpretačné pravidlo pre výklad a uplatňovanie zákonov a podzákoných všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorým sa o. i. určuje, že zákon sa musí vysvetliť a uplatniť tak, aby bol v súlade s ústavou. V situácii, keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a druhý výklad je s ňou v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou (m. m. PL. ÚS 15/98).

Povedané inak, zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten výklad, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci vrátane všeobecných súdov, sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (m. m. II. ÚS 148/06).

32. Podstatu navrhovateľovho tvrdenia o ústavnej nekonformite napadnutého ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka možno koncentrovane zhrnúť tak, že podľa názoru navrhovateľa v dôsledku toho, že v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) publikovaného pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999) pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ nezodpovedá až vykonateľná pohľadávka majúca kvalitu judikovaného práva (pohľadávka priznaná

vykonateľným rozhodnutím – exekučným titulom), ale že tomuto pojmu zodpovedá už pohľadávka, ktorú možno vymáhať pred súdom v základnom konaní, môže žalobu o právnu neúčinnosť podať aj osoba, ktorá len tvrdí, že disponuje pohľadávkou, ktorej skutočnú existenciu nemusí preukázať, pričom ak bude táto osoba v konaní o právnu neúčinnosť úspešná, súd jej prizná náhradu trov konania proti žalovanému.

Podľa názoru navrhovateľa v prípade, ak neskôr súd konajúci o samotnej pohľadávke vyhlási túto pohľadávku za neexistujúcu, bude to znamenať, že žalovaný bezdôvodne znášal trovy konania, ktoré musel vynaložiť v konaní o právnu neúčinnosť a ktoré musel v konaní o právnu neúčinnosť zaplatiť žalobcovi, pričom súd (v konaní o právnu neúčinnosť) poskytol ochranu pohľadávke, ktorá nikdy neexistovala. Vychádzajúc z uvedeného, navrhovateľ dospel k záveru, že povinnosť znášať trovy konania ako neúspešný účastník v konaní o právnu neúčinnosť predstavuje zásah do vlastníctva a do jeho majetkovej sféry, keďže dochádza k obchádzaniu legitímneho očakávania vlastníka, že nedôjde k nútenému zbaveniu jeho majetku uznesením o trovách konania, a to bez toho, aby súd skúmal skutočnú existenciu pohľadávky, zabezpečenie úspešnej vymožiteľnosti ktorej má byť predmetom súdnej ochrany. Podľa názoru navrhovateľa v dôsledku porušenia princípu právnej istoty môže byť napadnuté ustanovenie zároveň i v rozpore s čl. 1 ods. 1 ústavy.

33. Z uvedeného je zrejmé, že navrhovateľ nevyvodzuje záver o ústavnej nekonformite ním napadnutého § 42a Občianskeho zákonníka z jeho zákonného znenia, ale z jedného z možných výkladov toho ustanovenia, a to z výkladu obsiahnutého v rozhodnutí najvyššieho súdu publikovaného pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999), ktorým interpretoval pojem „vymáhateľná pohľadávka“.

Povedané inak, navrhovateľ v skutočnosti nespochybňuje ústavnú konformitu samotného znenia ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka, ale ústavnú konformitu výkladu pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ vyplývajúceho z rozhodnutia najvyššieho súdu publikovaného pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999).

34. V tejto súvislosti je v prvom rade potrebné pripomenúť, že v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu platí, že ak súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom, bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Pri svojom rozhodovaní je teda súd povinný reflektovať predchádzajúce súdne rozhodnutia riešiace tú istú právnu otázku, pričom môže buď zotrvať pri právnom názore v nich vyjadrenom, alebo sa od tohto názoru môže aj odchýliť, avšak v takom prípade musí súd jasne, racionálne a úplne presvedčivo vysvetliť, na akých opodstatnených dôvodoch je založený jeho odlišný právny názor, resp. vysvetliť, prečo jeho odlišný výklad viac zodpovedá ústave, vo väčšej miere ako výklad predchádzajúci zabezpečuje plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb.

35. Z už uvedeného tak vyplýva, že v prípade, ak predchádzajúce súdne rozhodnutie nezabezpečuje plnohodnotnú realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb, resp. ak dokonca práve v dôsledku zotrvania na právnom názore obsiahnutom v predchádzajúcom súdnom rozhodnutí by došlo k ohrozeniu alebo porušeniu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb, nie je neskôr rozhodujúci súd povinný zotrvať na právnom názore obsiahnutom v predchádzajúcom súdnom rozhodnutí, ale práve naopak, v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy je povinný odchýliť sa od tohto predchádzajúceho súdneho rozhodnutia a interpretovať právny predpis tak, aby bol tento výklad ústavnokonformný, t. j. aby v súlade s ústavou zabezpečil plnohodnotnú realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb.

36. Pokiaľ ide konkrétne o výklad predmetného pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ v ustanovení § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že neskoršia judikatúra najvyššieho súdu nezotrvala na tom, ako bol tento pojem

interpretovaný v rozhodnutí najvyššieho súdu publikovanom pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999), napr.:

Najvyšší súd v odôvodnení rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 61/2008 z 30. júla 2009 o. i. konštatuje: „Vymáhateľnou sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou, t. j. pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu.“

Obdobne najvyšší súd v odôvodnení rozhodnutia sp. zn. 5 Cdo 188/2010 z 23. novembra 2011 konštatuje: „Vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka sa rozumie tak pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia – exekúciu.“

37. Najpodrobnejšie sa k otázke výkladu pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ najvyšší súd vyjadril vo svojom relatívne nedávnom rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17. decembra 2013, v ktorom o. i. uviedol: «V otázke, čo treba rozumieť pod pojmom „vymáhateľná pohľadávka“ použitým v ustanovení § 42a ods. 1 Obč. zákonníka sa dovolací súd nestotožňuje s právnym názorom vysloveným v rozsudku Najvyššieho súdu SR z 23. decembra 1999 sp. zn. 3 Cdo 102/99, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 44/2001. Podľa citovaného rozhodnutia zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní, t. j. pohľadávka, ktorá už dospela (je zročná) a ktorá nie je čo do svojej povahy pohľadávkou naturálnou.

Podľa názoru dovolacieho súdu pod vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle § 42a ods. 1 Obč. zákonníka treba rozumieť takú pohľadávku, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno vykonať exekúciu. Účelom odporovacej žaloby je ochrana veriteľa spočívajúca v možnosti dosiahnuť rozhodnutie súdu, ktorým by bolo určené, že dlžníkom urobený právny úkon je voči veriteľovi neúčinný. Rozhodnutie súdu, ktorým bolo odporovacej žalobe vyhovené, potom predstavuje podklad na to, že sa veriteľ môže na základe exekučného titulu, vydaného proti

dlžníkovi, domáhať vykonania exekúcie postihnutím toho, čo odporovateľným (právne neúčinným) právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a to nie proti dlžníkovi, ale voči osobe, v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Odporovacia žaloba je teda právnym prostriedkom slúžiacim k uspokojeniu vymáhateľnej pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, a to postihnutím vecí alebo iných majetkových hodnôt, ktoré odporovateľným právnym úkonom ušli z dlžníkovho majetku, prípadne vymožením peňažnej náhrady vo výške zodpovedajúcej prospechu získanému z odporovateľného právneho úkonu. Z takto vymedzeného účelu a zmyslu odporovacej žaloby vyplýva, že vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Obč. zákonníka sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou, t.j. pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu. Ak slúži odporovacia žaloba - ako bolo uvedené vyššie - k uspokojeniu pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, nezodpovedalo by tomuto jej účelu, keby pohľadávka veriteľa nebola priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, a keby išlo len o pohľadávku „dospelú“ či splatnú, teda žalovateľnú.

Vzhľadom na zhodnosť právnej úpravy v Slovenskej republike s právnou úpravou v Českej republike z komparatívneho hľadiska dovolací súd poukazuje na rovnaké právne závery českej judikatúry (rozhodnutia uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu ČR pod R 12/1998, R 12/2003 a R 5/2007).

Vyššie uvedení argumentáciu možno podporiť aj historickým výkladom vychádzajúcim z predchádzajúcej právnej úpravy inštitútu odporovateľnosti právnych úkonov. Tzv. stredný Občiansky zákonník - zákon č. 141/1950 Zb. - v § 51 stanovil, že ak si veriteľ vyhradí pred tým, než sa jeho pohľadávka stane vymáhateľnou, uplatniť odpor tým, že urobí oznámenie prostredníctvom súdu alebo notára tomu, proti komu sa má odpor uplatniť, nebeží potom lehota na odpor ďalej, dokiaľ sa veriteľova pohľadávka nestane vymáhateľnou. Z toho je zrejmé, že za vymáhateľnú pohľadávku sa nepokladala pohľadávka „žalovateľná“, resp. „zročná“, ale pohľadávka priznaná autoritatívnym rozhodnutím (použitá formulácia „sa stane vymáhateľnou“), teda vykonateľná. Z hľadiska histórie inštitútu odporovateľnosti možno poukázať aj na výslovný termín „vykonateľná“

pohľadávka použitý v § 9 čl. III zákona z 27. marca 1931 č. 64 Sb. z. a n., ktorým sa vydávajú poriadky konkurzný, vyrovnací a odporovací (bez uvádzacích ustanovení).

Názor, podľa ktorého pod vymáhateľnou pohľadávkou treba rozumieť žalovateľnú pohľadávku, podrobila kritike aj právna teória (porovnaj Fekete, I.: Občiansky zákonník I. Veľký komentár, Bratislava,: Eurokódex 2011, str. 326; JUDr. Jaromír Svoboda a kolektív, Občiansky zákonník, Komentár a súvisiace predpisy, EUROUNION, spol. s r.o., Bratislava 2005, str. 101 - 102). Neudržateľnosť takéhoto názoru možno podoprieť aj argumentom o zbytočnosti (nepoužiteľnosti) rozhodnutia vyhovujúceho odporovacej žalobe pri neexistencii pohľadávky priznanej exekučným titulom. Ak by totiž pre rozhodnutie o neúčinnosti právneho úkonu bola postačujúca len existencia žalovateľnej pohľadávky, potom by takéto rozhodnutie nemohlo splniť svoj účel, ak by následne (po jeho vydaní) z rozličných dôvodov pohľadávka veriteľa nenadobudla kvalitu vykonateľnej pohľadávky. Išlo by tak len o akademické (teoretické) rozhodnutie, neslúžiace praktickej potrebe ochrany veriteľa. Vydávanie akademických rozhodnutí odporuje jednej zo základných zásad občianskeho súdneho konania, a to zásade efektivity.

Už uvedené ustanovenie § 51 tzv. stredného Občianskeho zákonníka upravovalo možnosť veriteľa, aby pred tým, ako sa stane jeho pohľadávka vymáhateľnou, si vyhradil podanie odporu, a tým zabránil, pri dlhšie trvajúcim konaní o priznanie pohľadávky, uplynutiu lehoty na podanie odporovacej žaloby. Keďže platný občiansky zákonník už takúto možnosť neupravuje, nepriaznivému dôsledku uplynutia prekluzívnej lehoty skôr, ako si veriteľ môže obstaráť vymáhateľnú pohľadávku v zmysle jej vykonateľnosti, možno čeliť (ako už bolo uvedené vyššie) práve využitím procesného inštitútu prerušenia konania. S prihliadnutím na skutočnosť, že pre vyhovieť odporovacej žalobe je postačujúce, ak pohľadávka žalujúceho veriteľa sa stane vymáhateľnou (vykonateľnou) v priebehu odporovacieho konania (v čase rozhodovania súdu), prerušenie konania o odporovacej žalobe až do skončenia konania, ktorého výsledkom môže byť vykonateľná pohľadávka, sa javí ako vhodné a súladné so zásadou spravodlivej ochrany práv. Ak teda v čase rozhodovania súdu o odporovacej žalobe pohľadávka žalobcu (veriteľa) voči dlžníkovi ešte nie je vymáhateľná a žalobca sa domáha jej priznania v inom konaní, je spravídla daný dôvod na prerušenie konania o odporovacej žalobe podľa § 109 ods. 2 písm. c) O. s. p.»

38. Pokiaľ ide o občianskoprávnu doktrínu, táto sa obdobne ako aktuálna rozhodovacia prax najvyššieho súdu taktiež nestotožňuje s tým, ako bol pojem „vymáhateľná pohľadávka“ interpretovaný v rozhodnutí najvyššieho súdu publikovanom pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999):

„Dlžníkov právny úkon musí ukrať uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa. Vymáhateľnou je pohľadávka, ktorá má už kvalitu judikovaného práva v zmysle Občianskeho súdneho poriadku, alebo je vykonateľná podľa iných procesných predpisov [zákon č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov, zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok), zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok)], prípadne bola už prihlásená do konkurzného konania.“ (komentár k Občianskemu zákonníku k § 42a a § 42b, ASPI);

„Vymáhateľnou sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť cestou výkonu rozhodnutia (exekúcia), t. j. ide o pohľadávku, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo exekučným titulom, podľa ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia (exekúciu).“ (Fekete, I. Občiansky zákonník. Komentár. Bratislava: Epos, 2007, s. 153);

«Aktívne legitimovaný na podanie odporovacej žaloby je veriteľ, ktorý má v čase rozhodovania súdu voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, t. j. keď je pohľadávka splatná, keď má veriteľ podklad pre výkon rozhodnutia (exekučný titul), a keď odporovateľným úkonom dlžníka došlo k zmenšeniu majetku dlžníka v tom smere, že sa tým ukracuje uspokojenie veriteľovej pohľadávky. Z takto ponímaného výkladu „vymáhateľnej pohľadávky“, ktorý má oporu aj v doterajšej judikatúre, sa vymyká názor vyslovený v rozhodnutí NS SR sp. zn. 3 Cdo 102/99, podľa ktorého sa za vymáhateľnú pohľadávku považuje už „žalovateľná pohľadávka“. Tento názor zrejme nezapadá náležite do konštrukcie právnej úpravy odporovateľných právnych úkonov.» (Svoboda, J. a kolektív. Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy. V. vydanie. Bratislava: EUROUNION, spol. s r. o., 2004, s. 101 – 102).

39. Možno teda zhrnúť, že aktuálna rozhodovacia prax najvyššieho súdu, ako ani občianskoprávna doktrína nezotrváva na takom výklade pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, aký vyplýva z rozhodnutia najvyššieho súdu publikovaného pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999), a teda nezotrváva na výklade, ktorý bol navrhovateľom spochybnený ako ústavne nekonformný, ale práve naopak, aktuálna rozhodovacia prax najvyššieho súdu, ako aj občianskoprávna doktrína sa od tohto výkladu zásadne odchyľuje.

40. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd konštatuje, že okresný súd v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy disponuje dostatočnými prostriedkami na to, aby sám a bez nadbytočného zapojenia ústavného súdu ústavne konformne vyriešil problém, pred ktorým stojí v konaní, ktoré pred ním prebieha. V tejto súvislosti ústavný súd predovšetkým poukazuje na možnosť využitia rôznych metód výkladu napadnutých ustanovení okresným súdom, pričom z recentnej judikatúry najvyššieho súdu, ako aj z občianskoprávnej doktríny bez akýchkoľvek pochybností vyplýva, že existuje viacero možností ako interpretovať napadnuté ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka, resp. pojem „vymáhateľná pohľadávka“, a to vrátane možnosti ústavne konformného výkladu. V tejto súvislosti je pritom zároveň vhodné pripomenúť, že v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu sa ústavný súd pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy vrátane okresného súdu sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť.

41. Vychádzajúc z už uvedeného tak možno uzavrieť, že ústavný súd dospel k záveru, že pojem „vymáhateľná pohľadávka“ v ustanovení § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka je možné vykladať aj ústavnokonformne, t. j. v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu.

42. V preskúmvanej veci teda ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že napadnuté ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka nesignalizuje skutočnosti, ktoré by po prijatí návrhu na ďalšie konanie boli spôsobilé na vyslovenie nesúladu napadnutého ustanovenia § 42a Občianskeho

zákonníka s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, a vzhľadom na to návrh navrhovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnený.

P o u č e n i e: Proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2015